

2021-01-28

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

S2020/09429

Yttrande över promemoria

Vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag

Vårdförbundet är ett yrkes- och fackförbund för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har drygt 115 000 medlemmar, varav drygt 90 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Vårdförbundet ställer sig positivt till promemorians förslag.

Vårdförbundet har sedan länge drivit frågan om att karensavdraget bör tas bort. Framför allt är det viktigt för personal inom vården, då dessa både riskerar att smittas i större utsträckning än andra arbetstagare och dessutom ofta vårdar personer som av olika skäl inte ska utsättas för smitta. Frågans relevans är betydande idag under pandemin men även viktig under de årligt återkommande säsongsinfluensorna. Nu tydligare än någonsin har samhället erfarit vikten av att de som vårdar smittsamma eller sköra patienter kan stanna hemma från jobbet vid minsta symtom för att stoppa smittspridning.

Vårdförbundets medlemmar arbetar under legitimation inom yrken som har ett särskilt ansvar för patientsäkerheten. Legitimationen är en garant för att personen innehar en viss kunskapsnivå och personlig lämplighet för att utföra yrket. Misskötsamhet kan leda till att legitimationen återkallas. Därutöver har alla Vårdförbundets medlemsgrupper en yrkesetisk kod att förhålla sig till och ta stöd av i det vardagliga arbetet.

För Vårdförbundets medlemmar är beslutet att stanna hemma vid minsta tecken på sjukdom en fråga om att ta sitt yrkesansvar och upprätthålla patienternas säkerhet. Kombinationen av att vårdens personal utför sitt arbete i en högriskmiljö och samtidigt har ett särskilt ansvar för andras hälsa är relativt unika omständigheter på arbetsmarknaden.

Inom många yrken finns förutsättningar att arbeta hemifrån vid vaga tecken på sjukdom. I rollen som till exempel kliniskt arbetande inom vården eller omsorgen är sådana möjligheter nära obefintliga. Vård- och omsorgsanställdas arbetsuppgifter tar sin början i fysisk närkontakt med andra människor, vilket gör det svårt att undvika

smittspridning och gör att personalen löper större risk för sjukdom. Även om personen skulle ha vissa arbetsuppgifter som hade gått att göra på ett kontor går det inte att ta sig till arbetsplatsen och där riskera att råka smitta andra kollegor; både för att kollegorna kan riskera att smitta patienter men också för att det måste finnas nog med personal på plats för att kunna vårda.

Pandemin har inneburit att Vårdförbundets medlemmar haft en högre sjukfrånvaro än vanligt. Trots att de blir sjuka på arbetet och trots att de agerar professionellt och helt i linje med sitt ansvar när de väljer att stanna hemma innebär karensavdraget att de får bära även det ekonomiska ansvaret för sina professionella beslut. Det är befogat att detta viktiga ansvarstagande genomförs som en självklar del av vårdens löpande verksamhet, utan att den enskilde drabbas ekonomiskt.

Möjligheten att få ersättning från första dagen vid sjukdom är centralt ur flera perspektiv: för att bromsa och hindra nuvarande och framtida pandemier från att spridas, för att minska den årligt återkommande smittspridningen och för att minska sjuknärvaro. Folkhälsomyndigheten har baserat sin strategi för att bekämpa framfarten av Covid-19 på att få till rätt beteende på frivillig basis.

I våra nordiska grannländer förekommer inte karensavdrag. Istället får anställda ersättning direkt, från första sjukdagen. När sloandet av karensavdraget utvärderas i Sverige behöver även denna aspekt undersökas och jämföras för att se om det kan ha haft effekt på smittspridningen under pandemin.

Vårdförbundet ser positivt på förslaget att ge möjlighet att avskaffa karensavdraget genom att ge parterna på arbetsmarknaden möjlighet att avtala bort det. Vårdförbundet ser dock att tidsramen som möjligheten ska kunna finnas för det kollektivavtalade borttagandet av karensavdraget är för kort. Vårdförbundet föreslår därför att möjligheten att avtala bort karensavdraget löper över som minst tre år istället för 1,5 år, men att huvudlinjen är att avtalet ska kunna gälla tills vidare alternativt till karensavdraget tas bort helt av riksdagen.

Vårdförbundet vill även uppmärksamma vikten av att parterna ges reella förutsättningar att sluta avtal om undantag från bestämmelserna om karensavdrag. För Vårdförbundet är det av vikt att ökade kostnader för arbetsgivaren inte innebär konsekvenser som ger försämringar av löne-, arbets- eller anställningsvillkor i övrigt inom de områden där avtal sluts. Detta skulle motverka möjligheterna till att sluta avtal. Ett sätt att säkra upp förutsättningarna för att sluta avtal är att staten tar ansvar för att kostnaderna för parterna inte blir orimliga, exempelvis genom ändringar i regelverket kring ersättningen för höga sjuklönekostnader eller genom andra lämpliga åtgärder.

Promemorian föreslår att timanställda inom vård och omsorg inte ska omfattas av ett avskaffat karensavdrag. Denna grupp av anställda är de som i sin arbetsvardag i högst grad rör sig mellan olika arbetsplatser och avdelningar och möter störst antal personal, vårdtagare och patienter. Bemanningsbehovet då sjukfrånvaron är högre än normalt innebär också att timanställda är viktiga personalresurser, såväl i pandemitider som vid säsongsinfluenser. Att utesluta denna grupp med utgångspunkt i att det är administrativt krångligt är orimligt och motverkar avsikten att minska smittspridning. Det är viktigt att reducera risken att vårdpersonal väljer att arbeta trots begynnande symptom, oavsett anställningsform. Vårdförbundet föreslår därför att timanställda också ska omfattas av ersättning direkt vid sjukdom.

Under pandemin har riksdagen tillfälligt infört lättnader som innebär att man kan få ersättning för karensavdraget i form av ett schablontillägg på 804 kr (från 1 januari 810 kr) vilket dock endast ger full ersättning för karensavdraget för de med lön upp till ungefär 24 000 Kr/mån. Dessa tillfälliga lättnader finns kvar till april 2021. Vårdförbundet utgår från att regeringen beslutar om att schablontillägget på 810 kr förlängs till 31 juli 2021 så att det inte uppstår något glapp mellan bestämmelserna.

Sineva Ribeiro

Vårdförbundet